

DE GROTE NEDERLANDSE HOENDERS IN HET TENTOONSTELLINGSSEIZOEN 1984-1985

door A. Boks, Lierderstraat 61, 7364 BK Lieren.

Nadat de inventarisatie van inzenders van onze Nederlandse hoenderrassen in het tentoonstellingsseizoen 1983-1984 door een samenloop van omstandigheden, eerst in mei 1985 kon worden gepubliceerd, verheugt het ons de gegevens over het seizoen 1984-1985 zo snel aan u te kunnen doorgeven. Een goed teamwork leidde tot snelle resultaten. Hierbij waren zoals van ouds betrokken de heer H. Hoving, secretaris van de N.H.D.B., die de catalogi voor dit doel beschikbaar stelde. De heer W. van Helden, oud-medewerker van de Stichting zeldzame huisdierrassen, die ondanks het feit dat hij van de V.U.T.-regeling geniet, de zaak evenals in voorgaande jaren coördineerde. En natuurlijk niet in het minst de heer ing. A. Zegwaard, medewerker van het Instituut voor Pluimveeonderzoek "Het Spelderholt" te Beekbergen, die nu voor het tweede jaar in de korst mogelijke tijd de catalogi doorwerkte en de gegevens onderbracht in het kaartsysteem van de Stichting zeldzame huisdierrassen. Nadat al deze voorbereidingen zijn afgerond komt het kaartsysteem bij uw auteur terecht, die tracht alle gegevens te rangschikken. Wat is nu het resultaat?

Evenals vorig jaar zijn weer alle rassen en kleurslagen van de grote Nederlandse hoenderrassen geïnterpreteerd. Door een misverstand zijn echter de Chaamse Hoenders, die dit jaar weer op onze shows aanwezig waren, buiten beschouwing gebleven. Zover ons bekend zijn twee fokkers met de herschepping van dit ras bezig. Dit wordt vermoedelijk een lange weg, alvorens het ideaal dat ons voor ogen staat wordt bereikt namelijk een ras met een eigen type en tekeningpatroon waarbij verwarring met de Brakel is uitgesloten.

Vervolgens een noodkreet: het dreigt mis te gaan met de zwartwitkuif Hollandse

Kuilhoenders. Het aantal inzenders is gedaald tot 5, gelukkig bevindt zich hieronder een vaste kern van doordouwers, maar meer uitvallers kan dit ras zich echt niet permitteren. We hopen dat het dieptepunt is bereikt en dat het doel, dat veel slachtoffers kost en heeft gekost, namelijk hebben zonder sporen, binnen afzienbare tijd in zicht komt. De eerste tekenen wijzen er op. Hopelijk krijgt deze kerngroep de steun van anderen om het karwei te klaren maar we zijn bang dat deze kleine groep het grote werk zal moeten doen.

Een tweede ras dat meer aandacht vraagt zijn de Nederlandse Baardkuifhoenders. Ondanks het feit dat op de grote shows de indruk werd gewekt - door het relatief grote aantal dieren - dat de zaak er niet slecht voorstaat, is ook hier de situatie zorgelijk, het aantal inzenders is gedaald tot 9, het laagste aantal sinds met de inventarisatie is begonnen.

We realiseren ons dat het zowel bij de Hollandse Kuifhoenders als bij de Nederlandse Baardkuifhoenders gaat om rassen die wat extra aandacht vragen. Feitelijk geen rassen voor beginners maar rassen die we fokkers met enige ervaring van harte kunnen aanbevelen.

Hoe zag nu het totaal beeld er uit? Tabel 1 geeft een overzicht van de fokkers van Nederlandse rassen in het tentoonstellingsseizoen 1984-1985. Ter vergelijking zijn van de zeldzame en de eenkleurige rassen ook de gegevens van het vorige seizoen opgenomen. Tevens is ter vergelijking het aantal inzenders uit het seizoen 1979-1980 vermeld. Dit was het laatste seizoen waarin alle rassen en kleurslagen zijn verwerkt.

Tabel 1 geeft duidelijk aan hoe de situatie zich heeft ontwikkeld in de afgelopen jaren en sinds het vorige tentoonstellingsseizoen. Duidelijke verliezers sinds het seizoen 1979-1980 zijn de Nederlandse Baardkuifhoenders, de Hollandse Kuifhoenders, de Hollandse Hoenders, de Friese Hoenders en de

Barnevelders terwijl ook de belangstelling voor de Drentse Hoenders enigszins is teruggelopen. We zijn benieuwd hoe de Drenten zich gaan houden nu de nestor en grote promotor van dit ras is gestopt. Voor veel fokkers was het altijd mogelijk bij hem de collectie aan te vullen.

In deze periode hebben andere rassen een sterke opgang doorgemaakt onder andere de Groninger Meeuwen en de Kraaikoppen.

Bekijken we echter de ontwikkelingen sinds het vorige tentoonstellingsseizoen dan is het beeld minder rooskleurig dan vergeleken met de ontwikkeling sinds 1979-1980. Van de rassen - waarvoor vergelijking mogelijk is - zijn ten opzichte van het seizoen 1983-1984 slechts drie groeiers aan te wijzen namelijk de Brabanters ($\pm 38\%$), de Kraaikoppen ($+ 22\%$) en de Noordhollandse Hoenders ($+ 29\%$). De overige rassen laten allen een afname van het aantal inzenders zien, waarbij de Ned. Uilebaarden ($- 26\%$), de Nederlandse Baardkuifhoenders ($- 25\%$) en de Groninger Meeuwen ($- 23\%$) de grootste klap hebben gekregen. Opvallende rassen hierbij zijn de Nederlandse Uilebaarden en de Groninger Meeuwen, de sterke groeiers uit het verleden, waarvan de indruk bestond dat deze in de lift zaten. Wat precies de oorzaken zijn is niet geheel duidelijk. Bij de Groninger Meeuwen speelt vermoedelijk het onvoldoende doorgefokt zijn van dit ras, waardoor vrij veel uitvallers optreden een rol. Bij de Nederlandse Uilebaard is de oorzaak minder duidelijk aan te geven.

Tabel 1. Het aantal inzenders van de Nederlandse hoenderrassen in het tentoonstellingsseizoen 1984-1985 vergeleken met 1983-1984 (zeldzame en eenkleurige rassen) en 1979-1980.

ras	1984-1985	1983-1984	1979-1980	percentuele toe-c.q. afname in de periode 1979-1985		
Ned. Baardkuifhoenders	9	12	15	- 40%		
Hollandse Kuifhoenders	15	16	23	- 35%		
Assendelfters	17	19	10	+ 70%		
Nederlandse Uilebaarden			17	23	15	+ 13%
Brabanters	18	13	12	+ 50%		
Kraaikoppen	22	18	7	+ 214%		
Drentse Hoenders	28	34	30	- 7%		
Groninger Meeuwen		33	43	9	+ 267%	
Lakenvelders	49	60	46	+ 7%		
Twentse Hoenders	57		40	+ 42,5%		
Noordhollandse Hoenders			63	49	52	+ 21%
Hollandse Hoenders		65		100	- 35%	
Welsumers	82	95	73	+ 12%		
Friese Hoenders	94		129	- 27%		
Barnevelders	121		145	- 17%		
Totaal')	690	706		- 2%		

\) Het aantal fokkers is minder dan het aantal inzenders aangezien een aantal fokkers meer dan één ras in-zendt.

Rassentrouw

Evenals in voorgaande jaren is bij de zeldzame rassen, dat wil zeggen rassen met minder dan veertig inzenders, gekeken hoe lang de fokkers het ras houden. Hiervoor zijn de inzenders ingedeeld in drie categorieën namelijk 5 jaren of langer, 2 tot en met 4 jaren en nieuwe inzenders, zoals aangegeven in tabel 2.

Bij de meeste rassen is het aantal nieuwe inzenders lager dan in het voorgaande tentoonstellingsseizoen. Uitzonderingen vormen de Brabanters en heel opvallend de Hollandse Kuifhoenders. Bij dit ras zijn het de witte witkuiven, die opeens een sterke toename van het aantal inzenders laten zien van 3 naar 9, hiermee

herstelt deze kleurslag zich volledig van het grote verlies uit het vorige seizoen. De totale vaste kern aan inzenders is in absoluut aantal enigszins toegenomen van 36 naar 38. De middengroep heeft dezelfde omvang behouden als in het vorige seizoen. Dit wijst op een vrij groot verlies aan inzenders. Het aantal "oude rotten" in het vak neemt met 2 toe. Het aantal inzenders dat tussen de 2 tot en met 4 jaren heeft ingezonden, blijft ongewijzigd terwijl in principe in het seizoen 1983-1984 79 kandidaten klaar stonden om deze groep

Tabel 2. Verdeling, in absolute aantallen en in percenten, van de inzenders van zeldzame grote Nederlandse hoenderrassen over de periode dat men het ras fokt in de tentoonstellingsseizoenen 1984-1985 en 1983-1984.

Tabel 3. Het percentage nieuwe inzenders uit het tentoonstellingsseizoen 1983-1984 van de zeldzame Nederlandse hoenderrassen dat ook in het seizoen 1984-1985 inzond. Ter vergelijking is het percentage nieuwe inzenders uit het seizoen 1982-1983 dat ook in het seizoen 1983-1984 inzond, opgenomen.

Ras	1984-1985	1983-1984
Ned. Baardkuifhoenders	0	0
Hollandse Kuifhoenders	0	22
Assendelfters	50	25
Ned. Uilebaarden	12.5	27
Brabanters	60	0
Kraaikoppen		56
Drentse Hoenders	27	70
Groninger Meeuwen		36

aan te vullen. Daarom willen we een blik werpen op tabel 3 waarin de terugkeer van de nieuwe inzenders uit het seizoen 1983-1984 in het seizoen 1984-1985 is weergegeven.

In de eerste plaats blijken de Nederlandse Baardkuifhoenders, die de nieuwe aanhang bijzonder hard nodig hebben, nu al twee jaren achtereen geen enkele nieuwe inzender te hebben kunnen vasthouden. Ook de Hollandse Kuifhoenders verloren het laatste seizoen bun volledig aanwas van het voorgaande seizoen. Opvallend is dat de Kraaikoppen nu al twee seizoenen achtereen meer dan de helft van de nieuwelingen wisten vast te houden. Koploper in het afgelopen seizoen waren echter de Brabanters.

Helaas kunnen we uit deze cijfers niet opmaken waarom de ene fokker wel doorgaat met een ras en een ander niet. Gelukkig betekent het niet inzenden in een seizoen niet altijd het stoppen met een ras, in een aantal gevallen keert de fokker terug als inzender.

Aantal inzenders per kleurslag

In het aantal fokkers per kleurslag valt een dalende tendens te bespeuren. In totaal waren er 76 kleurslagen, verdeeld over 16 rassen. Hier is 26 keer het aantal inzenders toegenomen, bij 11 kleurslagen gelijk gebleven en bij niet minder dan 39 kleurslagen is het aantal afgenomen. Hierbij komt bovendien dat de gemiddelde afname (4,92 inzenders per kleurslag) veel groter is geweest dan de toename (2,54 inzenders per kleurslag).

Nemen we een verandering van minimaal 5 inzenders als grens dan zien we de volgende situatie. Slechts 3 kleurslagen met een dergelijke toename: koekoek Noordhollandse Hoenders (+ 14); witwitkuif Hollandse Kuifhoenders (+ 6) en patrijs Twentse Hoenders (+ 5). Daartegenover staat een lange lijst kleurslagen waarvan het aantal inzenders met 5 of meer is gedaald: wit (- 5), koekoek (- 5), roodpel (- 5), roodbont (- 6), geelwitpel (- 6) en zilverpel (- 16) Friese Hoenders; zilverpatrijs (- 6) en patrijs (- 7) Drentse Hoenders; zwartwitkuif (- 7) Hollandse Kuifhoenders; goudpel (- 7) en zilverpel (- 7) Groninger Meeuwen;

zilverpatrijs (- 9) Twentse Hoenders; Lakenvelders (- 11); patrijs (- 13)
Welsumers; goudpel (- 15) Hollandse Hoenders en dubbelgezoomde (- 27)
Barnevelders.

Spreiding van de inzenders over de provincies

Wanneer we de spreiding van de inzenders over de provincie van herkomst bekijken, zien we een sterke concentratie van inzenders van Nederlandse hoenderrassen in de provincie Gelderland. Meer dan 20% van de inzenders heeft daar haar of zijn thuisbasis, dat wil zeggen ver boven het gemiddelde (9,1%) indien de inzenders gelijkmatig over de provincies zouden zijn gespreid. Ver beneden het gemiddelde blijven de provincies Zeeland, Utrecht en Zuid-Holland. Of de verstedelijking van de provincies Utrecht en Zuid-Holland hierbij een ml speelt is niet te achterbalen aangezien Noord-Holland zelfs boven het gemiddelde ligt.

Voorts blijkt duidelijk dat rassen met een herkenbare provincie van herkomst daar ook nu nog een thuishaven hebben. Dit blijkt uit de verhoudingsgewijs grote aantallen inzenders uit dergelijke provincies. Van de inzenders van Assendelfters was 41 % woonachtig in Noord-Holland, van de Drentse Hoenders 32% in Drente, van de Friese Hoenders 40% in Friesland, van de Groninger Meeuwen 34% in Groningen, van de Noord-Hollandse Hoenders 19% in Noord-Holland, van de Twentse Hoenders 51% in Overijssel en Gelderland en van de Welsumers 44% in deze twee provincies. Bij de laatste twee rassen zijn de percentages van Overijssel en Gelderland samengeteld aangezien deze rassen in de grensgebieden van deze provincies zijn ontstaan.

Nabeschouwing

Helaas is onze verwachting, dat na de vermindering van het aantal inzenders in het seizoen 1983-1984, dit aantal in het seizoen 1984-1985 zich zou herstellen, niet uitgekomen. De daling heeft zich voortgezet. We blijven optimist en hopen dat het seizoen 1985-1986 weer een opgaande lijn laat zien. U kunt hierbij helpen door te starten met een Nederlands boenderras, keus is er genoeg!